
З ІСТОРІЇ ОГІЄНКІВСЬКОГО РУХУ

УДК 001 (477.42)(092)

Л.І.Бондарчук

Житомирський державний університет ім. І.Франка

З ІСТОРІЇ ОГІЄНКІВСЬКОГО РУХУ (ФРАГМЕНТ СУЧАСНОСТІ)

У статті йдеться про проведення заходів, присвячених популяризації творчої спадщини Івана Огієнка у м. Житомирі.

Ключові слова та словосполучення: акція, студенти, викладачі, Огієнківські читання, громадянське виховання, Житомирський осередок, педагогічні читання, “круглий стіл”, науково-практична конференція, Всеукраїнський конкурс, мистецтво витинанки.

З 1992-го, пам'ятного року, коли на Міжнародній прилюдній конференції у містечку Брусиліві на Житомирщині відкрилося ім'я ученого-земляка Івана Івановича Огієнка, у Житомирському державному університеті ім. І.Франка (тоді – Житомирському педінституті ім. Івана Франка) розпочалися Огієнківські читання. На тих перших читаннях перед аудиторією студентів та викладачів виступили голова обласної письменницької організації Олексій Опанасюк, професор-лексиколог Микола Никончук (на жаль, нині покійний), асистент кафедри (тепер старший викладач) кафедри слов'янських та іноземних мов – Андрій Іванчук, авторка цієї статті, два аспіранти та два студенти-філологи. З переконливим словом звернулася до учасників читань гостя-доцент Кам'янець-Подільського університету (тоді-педінституту) Євгенія Сохацька.

... Незабутні настрої тих перших читань-напруга, хвилювання, радість відкриттів!... Деякі мої колеги відкрито обурювалися іменем Огієнка, та я відчувала: треба розказувати правду, треба відновлювати істину, треба знайомитися з власною справжньою культурою, на яку невтомно працював подвижник-просвітник Іван Огієнко. Як і уявлялось, найкраще відгукнулися студенти, причому – з усіх, не тільки філологічного, факультетів. Студентські читання поступово переросли у міжуніверситетські (1998 – у Житомирському технологічному університеті, 2000 р. – у Державному агроєкологічному університеті, з участю ректора, проф. А.С.Малиновського, 2003 р. – у ЖДУ ім. І.Франка). Розширювалася тематика читань – як і коло

учасників. Крім студентів, викладачів, — журналісти, письменники, учителі, представники національно-культурних товариств. Саме у Житомирі, на студентських читаннях, відбулася презентація книжки І.Огієнка “Історія української літературної мови” (К., 1992) з участю її видавця, упорядника та автора передмови — професора Миколи Тимошика. У Житомирі з успіхом пройшли і Всеукраїнські науково-практичні конференції, означені іменем Огієнка (1997 р., 2000 р.) — власне, вони переросли рамки всеукраїнських, бо у них, крім широко представлених кафедр українських вищих шкіл, науково-дослідних інституцій, взяли участь і білоруські учені.

... За результатами підсумків студентської науки щороку члени Житомирського осередку Всеукраїнського товариства Івана Огієнка стають стипендіатами конкурсної стипендії Міжнародного благодійного фонду “Смолоскип” та Фундації ім. О.Ольжича. Зокрема, у цьому році ними стали студенти історичного факультету Олена Огієнко та Наталя Лютко, філологічного — Світлана Пяківська та Катя Бойко, аспірант 1-го року навчання в НДПУ імені Михайла Драгоманова, випускник історичного факультету Сергій Стельникович.

Нинішній рік став новою хвилею у живому, невпинному процесі Огієнківського руху. Так, представники осередку допомогли організувати перші педагогічні читання у Житомирському агроекологічному коледжі (ЖАК) — якраз у січні, огієнківські дні. Читання були присвячені гострій проблемі громадянського виховання сучасного студента.

“Саме на крутих поворотах української долі, у тяжких суспільно-політичних обставинах, — зазначила авторка статті, — і народжувалися найгуманніші концепції громадянського виховання, насамперед виховання справжнього патріота, достойного сина чи дочки свого народу”. Промовці говорили про традиції козацького виховання, представляли ідеї концепцій громадянського виховання у творчості Г.Сковороди, К.Ушинського, Г.Ващенко, В.Сухомлинського і, звичайно, — І.Огієнка, який цією проблемою переймався не тільки як міністр освіти, як ректор університету у Кам’янці-Подільському, часів УНР, але, передовсім, — як діяч українського національного Відродження, подвижник-просвітник.

На педагогічних читаннях були чітко окреслені у своєму змісті поняття “громадянський”, “громадський”, “національний”, “патріотичний” як близькі, майже тотожні. Зокрема, говорилося, що у тоталітарну добу не міг В.Сухомлинський уживати термін “національний”, але широко уживав словосполучення “громадянське виховання”, “патріотичне виховання”. Молоді викладачі-ентузіасти в коледжі уклали збірник усіх матеріалів, що були використані під час читань, додали список літератури. Читання ті хутко набули розголосу серед колег у місті, і учасників читань — Ірину Мельник, Тетяну Бондарчук, Ярослава Роголя, Світлану Гекалюк, Галину Волтарніст, Юрія Малихіна (ЖАК), Анатолія Шевчука (училище культури та мистецтв імені Івана Огієнка) — було запрошено до участі за “круглим столом” у Державному агроекологічному університеті. Таку ініціативу проявила заступниця декана екологічного факультету доцент Ірина Прокопенко.

Тема обговорення — та сама: “Проблема громадянського виховання сучасного студента-майбутнього спеціаліста”. “Круглий стіл

відбувся 7 червня ц.р. в актовій залі університету. Відкрив обговорення проректор з навчальної роботи, професор Олексій Дереча.

Тема “зачепила” багатьох присутніх у залі, а були тут переважно куратори груп. Найбільше прагнули чітко визначити зміст національного виховання. Питання звучали одне за одним:

– Чи є різниця між національним та патріотичним вихованням? – Кого можна назвати справжнім громадянином? – Чи входить це поняття у виховання спеціаліста? – Чи повинна взагалі виховувати вища школа? – Чому ЗМІ нерідко працюють поза усякими моральними принципами? – Чи можна показати телеканали, що негативно впливають на молодь, як узагалі забезпечити молодь від таких телепередач, від глибоко аморальної маскультури? – Чому не звучить народна пісня? – Чому досі не розроблена концепція національного виховання у національній школі?

Багато відповідей за “круглим столом” учасники намагалися викласти у концепції І.Огієнка, зокрема з вдячністю згадувалися статті Лариси Ляхощкої [1, с.205-217] та інших авторів із збірника “Іван Огієнко і сучасна освіта і наука” (Кам’янець-Подільський, 2005). На жаль, немає можливості читати твори самого автора, їх досі у Житомирі надзвичайно мало.

На завершення голова Житомирського осередку передала у бібліотеку університету комплект своїх навчальних посібників “Культура ділового мовлення”, що вийшла за сприяння голови Житомирської міської організації “Народний союз “Наша Україна” Володимира Стельмаха [2]. Викладачі просили книжку для особистого користування (“Де її можна купити?”), були розчаровані малим накладом і тим, що книжка благодійна. Просили продовжити зустріч на предмет української мови та мовної культури сучасного студента.

Наступні акції — організовані викладачем англійської мови та народного мистецтва у Житомирському училищі культури та мистецтв імені Івана Огієнка, відомим мистецтвознавцем та перекладачем Анатолієм Шевчуком. Науково-практична конференція на тему “Митрополит Іларіон та Полісся в контексті навчального процесу у системі гуманітарних та фахових дисциплін”, організована з участю Незалежного центру мистецтвознавчих та етнографічних досліджень, викликала найбільший інтерес у студентів-слухачів. Один з них після закінчення конференції підійшов до свого викладача і сказав: *“Анатолію Мefодійовичу, я Вас завжди поважав, а тепер моя повага до Вас ще більше зростає”*.

... Я довго згадуватиму тишу в аудиторію, пильний погляд журналістки з “Житомирської хвилі” Ліни Кліх, неголосні, але такі змістовні виступи хлопців-студентів Олександра Шанського, Віктора Кучерика, Віталія Правдицького. Їхні інтерпретації творів заслуженого магістра народної творчості Олексія Макаренка, мистецького проекту виставки Олександра Слудковського, творів Володимира Дзюбенка здалися несподіваними, з урахуванням індивідуальних особливостей сприймання. Найцікавішою, як на мене, була ідея, що впливала з усього промовленого, — сприймання картини вимагає спеціальної підготовки. Усі виступи супроводжувалися демонстрацією картин, майстерно і з любов’ю підготовлених Анатолієм Шевчуком та студентами. Усі звернули увагу на мистецьки вишиті сорочки хлоп-

ців — вони просто прикрасили товариство. Приємно було і споглядати кімнату, де відбувалася конференція, — вона вже оголошена кімнатою — музеєм Івана Огієнка. Приємно взагалі було зайти в той день в училище, яке — на стадії завершення капітального ремонту. Завдяки діяльності завідувача обласним відділом культури Василя Врублевського будинок училища тепер перетворився на справжній храм мистецтва, його коридори — як зали виставок — захоплюють з першої хвилини візиту... Ловлю себе на згадці про Бориса Тена, здається, фізично відчуваю його присутність. Відомий перекладач гомерівського епосу, якого житомирці досі пам'ятають як Миколу Васильовича Хомичевського, викладав і в педінституті, і в училищі (тоді — культосвітньому). Тут працювала і його дружина, колишня оперна співачка (колоратурне сопрано) Нара Леонтіївна Ковальчук (Хомичевська). Тут вона проспівала “Айстри” на вірші Олександра Олеся, за що мала великі неприємності, була звільнена з роботи... Чи ж дивно, що й досі неоднозначно до Огієнка ставляться і в самому училищі? Коли йшла конференція, кілька разів відчинялися двері і чулися репліки: “еще говорят”, “еще не конец”. А тим часом проникливе слово про рідну мову, про талановитих поетів-студентів виголошувала викладачка-методистка Ольга Чумак. Жаль, що мало її колег було на конференції!...

Наступна акція — Всеукраїнський конкурс витинанкарства, присвячений пам'яті магістра народної творчості з Бердичева Сергія Тамадайчука. Відбувся конкурс 14 червня у музеї Сергія Корольова за задумом та активною участю Анатолія Шевчука. Розкішною була виставка творів (по 3-4) 29-ти авторів! Оцінити їх, надавши перевагу окремим, було дуже непросто. І мій колега по журі талановитий художник Юрій Комишний сказав у розпачі, коли ми із записничками та руками призупинилися біля робіт Ольги Покотило: “Я не годжуся для журі. Мені все подобається!”

Справді, одні витинанки приваблювали грою кольорів, навіть контрастних, інші — гармонією композиції, ще інші — загадками сюжетів, персонажів. “Мене вабить життя квітів”, “Мене манять фольклорні мотиви”, “Я хочу передати стан душі людської”, — отак казали житомирські студенти, коли їм вручали нагороди-дипломи учасників конкурсу. Чимало витончених сюжетів промовляють до глядачів наче з глибини часу, обзиваються у душі, за словами Анатолія Шевчука, “праобразами духовної минувшини” (“тур-бик”, “молодик-сонце”). І в кожному разі витинанка наче нагадує про нове народження української душі, що прагне виявити себе на руїнах народної культури. Запам'яталися твори Ольги Покотило (м. Косів), вчителів образотворчого мистецтва Катерини Хилюк та Анни Герасимчук (м. Житомир), студентки Юлії Ясиновської (м. Рівне). Однак переможців так і не названо. На думку журі, переможцем у залі музею космонавтики стало саме стародавнє і чарівне мистецтво витинанки.

Надзвичайно цікаво було усім учасникам конкурсу послідувати між собою, почути відверті роздуми про долю народного мистецтва Лесі Денисенко-Яременко, майстрині народної творчості України, лауреатки премії імені Петра Верни, однієї з останніх представниць потомствених гончарів родини Денисенків (м. Київ). Так само цікаво було послухати промови Зінаїди Костецької, майстрині народної твор-

чості витинанки, бібліографа Києво-Могилянської академії, та Олени Клименко, кандидата мистецтвознавства з Інституту образотворчого мистецтва, фольклористики та етнології (м. Київ). Усі учасники незвичайного конкурсу мали радість спілкування із мистецтвом народної пісні, яке дарував хор училища під назвою “Денниця”, лауреат Всеукраїнського конкурсу хорового мистецтва у Луцьку (2005р.), під орудою талановитої молоді диригенти Тетяни Гордеевої.

... Конкурс закінчився, та ніхто не поспішав залишати зал. Воістину це було свято душі! До когось ще підходив тележурналіст, щоб щось з’ясувати, уточнити, дехто ще когось чи щось фотографував, повертаючися як до фону — до виставочних робіт, хтось доказував недоказане, а я ловила поглядом вишиті знайомі сорочки хлопців-студентів і мимоволі думала: який же глибокий пророчий зміст уклав Іван Огієнко у свій висновок: “*Завжди перемагає культура духовна...*” [3].

Перемагає Україна духовна.

Список використаних джерел:

1. *Ляхоцька Л.Л.* Сучасні аспекти андрагогіки в контексті педагогічної спадщини Івана Огієнка // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта. Науковий збірник: Серія історична та філологічна. Вип. II. — Кам’янець-Подільський: Кам’янець-Подільський державний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2005. — 255 с.
2. *Бондарчук Л.І.* Культура ділового мовлення. Навчальний посібник. — Житомир: Полісся, 2005. — 228 с.
3. *Проф. Огієнко (Митрополит Іларіон).* Українська культура. — К.: Наша культура і наука, 2002. — 342 с.

The article deals with the events, dedicated to the popularization of Ivan Ohienko’s creative inheritance in Zhytomyr.

Key words and combinations of words: action, students, teachers, Ohienko’s readings, social education, Zhytomyr’s centre, pedagogical readings, “round-table” scientific-practical conference. All-Ukrainian contest.

Отримано: 3.07.2006 р.

УДК 001 (477) (092)

М.С.Тимошик*, А.О.Фігус-Ралько**

**Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

***м. Вінніпег, Канада*

ЧИНОВНИКИ-НЕПАТРІОТИ ГАЛЬМУЮТЬ ПИТАННЯ ПРО УВІЧНЕННЯ ПАМ’ЯТІ ІВАНА ОГІЄНКА (МИТРОПОЛИТА ІЛАРІОНА) В УКРАЇНІ

Створена кілька років тому в Україні Фундація імені митрополита Іларіона (Огієнка) оприлюднила звернення до Президента України Віктора Ющенка про необхідність не на словах, а на ділі здійснити конкретні кроки щодо увічнення пам’яті видатного українського вченого-державотворця, колишнього професора Київського університету, міністра освіти та віровизнань уряду УНР, першого ректора